

Jaseničan

OBČASNÍK VYDÁVANÝ OBECNÝM ÚRADOM V ORAVSKEJ JASENICI

Ročník XII. | Číslo 2 | Október 2022 | Nepredajné | noviny@oravskajasenica.sk | www.oravskajasenica.sk

O jasenických senioroch sa viac dočítate na 5. strane.

Blížia sa komunálne a župné voľby

Spojené voľby do orgánov samosprávnych krajov a voľby do orgánov samosprávy obcí sa budú konať dňa 29. októbra 2022 v čase od 7:00 – 20:00 h v dolnej zasadačke budovy obecného úradu v Oravskej Jasenici.

Zoznam zaregistrovaných kandidátov na starosta obce:

1. Karol Graňák, Ing., 56 r., starosta obce, Kresťanskodemokratické hnutie
2. Marián Graňák, Ing., 38 r., Konatel' s. r. o., Hlas – sociálna demokracia

Zoznam zaregistrovaných kandidátov na poslancov obecného zastupiteľstva:

1. Peter Čiernik, 40 r., vedúci prevádzky, Smer-sociálna demokracia
2. Dominik Farský, 21 r., študent medicíny, nezávislý kandidát
3. Marcel Farský, 55 r., živnostník, Smer-sociálna demokracia
4. Juraj Feranec, Mgr., 37 r., SZČO, nezávislý kandidát
5. Patrik Feranec, 23 r., Konatel' spoločnosti, Hlas – sociálna demokracia

6. Juraj Graňák, Ing., 27 r., strojní inžinier, Kresťanskodemokratické hnutie

7. Marián Graňák, Ing., 38 r., Konatel' s. r. o., Hlas – sociálna demokracia

8. Martin Graňák, Bc., 55 r., učiteľ, Slovenská národná strana

9. Margaréta Koptová, Mgr., 50 r., účtovníčka, nezávislá kandidátka

10. Iveta Kušnierzová, 57 r., učiteľka, nezávislá kandidátka

11. Peter Laštik, 43 r., stolár, Kresťanskodemokratické hnutie

12. Dominik Madleňák, 28 r., finančný sprostredkovateľ, Kresťanskodemokratické hnutie

13. Filip Madleňák, Ing., 31 r., projektant, nezávislý kandidát

14. Daniela Madleňáková, Ing., 38 r., procesná inžinierka, nezávislá kandidátka

15. Erik Polák, 28 r., hasič, Kresťanskodemokratické hnutie

16. Vanesa Trabalíková, Mgr., 25 r., SZČO, nezávislá kandidátka

Vo volebnom obvode sa volí 7 poslancov.

Jasenica sa dočkala telocvične

Slávnostné otvorenie novej telocvične pri základnej škole sa konalo 28. júna. Žiaci ju využívajú necelé dva mesiace, od začiatku školského roka.

Výstavba športoviska s rozmermi 30 krát 19 metrov stála

570-tisíc eur.

Obec získala časť peňazí z dotácie Fondu na podporu športu vo výške 265-tisíc eur. Telocvična je určená pre viac ako desať rôznych športov a spĺňa normy aj pre súťažné podujatia.

V popoludňajších hodinách je prístupná aj pre verejnosť.

Telocvičnu je potrebné vopred si rezervovať u pani Feranovej na telefónnom čísle 0944 909 904. Hodina prenájmu priestorov stojí 20 eur.

Pri škole vyrástla klimatická záhrada

Europprojekt zameraný na zmenu klímy a ekologické riešenie prostredia už teší návštevníkov školského areálu. Vďaka nemu obec zachytáva zrážkovú vodu z obecných budov do nádrží, trativodov a zúročuje sa v klimatickej záhrade pri základnej škole. Takto je voda správne využitá a ani kvapka nevyjde nazmar.

Súčasťou projektu bolo odve-

denie vody od stavebných základov budov obecného úradu, kultúrneho domu a školy. Zadržiava sa v nádržiach zakopaných v zemi, voda v nich sa bude používať na polievanie verejnej zelene v období sucha.

Jasenica získala na projekt 205-tisíc eur, piatimi percentami zo sumy sa spolupodieľala z vlastných zdrojov.

Pohrebisko mení vzhľad

Pred Dušičkami chce dať obec do poriadku cintorín a jeho okolie. Staré poškodené oplotenie nahradil úplne nový kovaný plot, 40-ročné chodníky na pohrebisku dostanú tiež modernejší vzhľad.

Časť prác dokáže obec zabezpečiť svojpomocne so svojimi zamestnancami, výrobu oplotenia zverila vybratej firme. Investícia bude obec stáť asi 20-tisíc eur. Cintorín tak cez dušičkové sviatky privíta návštěvníkov v dôstojnom šate.

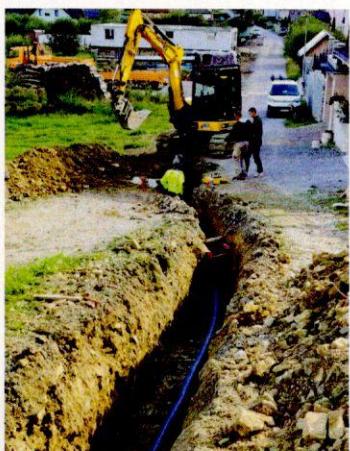
Chodník sa predĺžil o ďalšie metre

Obec dobudovala chodníky na vyšnom konci. Ďalšia časť výstavby sa realizovala aj s odvodnením a premostením potoka. Spolu s chodníkom sa presunulo aj verejné osvetlenie, aby chodník a cestu lepšie osvetľovalo. Vlani samospráva vybudovala zhruba 250 metrov chodníka smerom do Oravského Veselého, tento rok sa podarilo postaviť rovnako dlhý úsek. „Sme asi v polovici toho, čo chceme a treba urobiť,“ poviedal starosta Karol Graňák. „Chodník potiahneme až na koniec obce, ide o približne 600 metrov.“ Stavebné povolenie na túto časť výstavby je už hotové. Rovnako sa pripravuje výstavba chodníka od cintorína smerom na Námestovo.

V dedine sa buduje vodovod a kanalizácia

Obec v spolupráci s Oravskou vodárenskou spoločnosťou začala budovať vodovodnú a kanalizačnú sieť v časti Kúria. V lokalite má pribudnúť zhruba 370 metrov vodovodného potrubia a v rovnakej dĺžke aj kanalizácie. Výstavba si vyžiada asi 300-tisíc eur, 40-tisíc zaplatí obec, zvyšok hradí vodárenská spoločnosť. Stavebné práce by mali byť hotové do konca októbra.

Nový vodovod

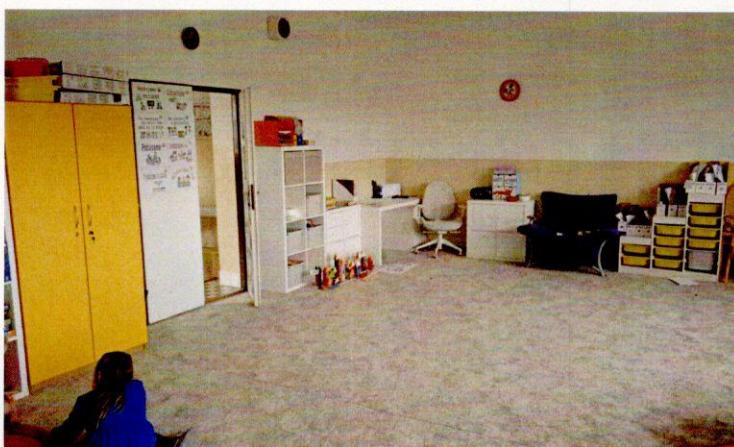
Pod Brabirkou obec vybudovala vodovod v dĺžke 170 metrov. Spolu s výstavbou potrubia odvodnila aj miestnu cestu, pretože domy v tejto lokalite pravidelne vytápaloo. Domácnosti sú už na nový vodovod pripojené. Investícia stála 35-tisíc eur.

Základná a materská škola rozšírila svoje kapacity

Vzhľadom k vyššiemu záujmu rodičov o prijatie detí do materskej školy sme požiadali obecné zastupiteľstvo a Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Dolnom Kubíne o povolenie vytvoriť novú triedu s poldennou dochádzkou v materskej škole v priestoroch bývalej malej telocvične. Súčasne sme získali finančné prostriedky vo výške 8 200 eur z ministerstva školstva v rámci projektu Predškoláci 2 na jej vybavenie, ktoré ešte stále prebieha.

Žiadosti sa vyhovelo a RÚVZ v Dolnom Kubíne nám navýšil kapacitu materskej školy o 25 detí, ale zatiaľ len počas jedného školského roka. Následne sa realizovali menšie úpravy a opravy novej triedy: zabezpečil sa prívod teplej vody v hygienických zariadeniach, zrekonštruovalo sa vykurovanie novými výhrevnými telesami, zakúpil sa koberec, nábytko-

vé zostavy, úložné priestory a sedenie pre deti. Čakáme na dodávku šatňových skriniek, interaktívnej tabule, počítača a dataprojektora.

V poobedňajších hodinách slúži tento priestor pre žiakov školského klubu detí, kde môžu tráviť poobedňajší čas.

Sportová činnosť vo výchovo-vzdelávacom procese nadobudla nový rozmer, najmä po sprevádzkovanií novej telocvične. Žiaci tak majú vytvorené výborné podmienky aj pre iné športové disciplíny, ako je futbal, napr. volejbal, basketbal a iné hry. Neustále však absenčuje potreba atletického areálu pre potreby výchovno-vzdelávacieho procesu. Uvedomujeme si ale, že vzhľadom k daným možnostiam je to momentálne nereálne.

Aj týmto spôsobom dăkujeme za vytvorené podmienky pre deti a žiakov našej obce.

Škôlkari sa môžu tešiť na nové ihrisko

Pri materskej škole vyrastá nové ihrisko v hodnote 11-tisíc eur. Pôvodné ihrisko muselo ustúpiť výstavbe telocvične. Teraz ho nahradí moderná, väčšia, bezpečnej-

šia plocha na hranie pre deti. Aj keď zostali deťúrence dočasne bez ihriska, veríme, že to nové im všetko vynahradí a prežijú na ňom množstvo pekných chvíľ.

Na ceste sa zvýši bezpečnosť

Vďaka podpore z MAS-ky (Miestnej akčnej skupiny) obec zvýši bezpečnosť chodcov na priechodoch pre chodcov. Na svetelnú signalizáciu získala dotáciu 17 500 eur, piatimi percentami sa bude spolupodieľať obec. Pri moste naviac pribudne ďalší prie-

chod. „Doprava sa neustále zvyšuje, áut pribúda a spolu s nimi aj bezohľadní vodiči,“ hovorí starosta Karol Graňák. „Aj preto zvažujeme v spolupráci s políciou vytvoriť pred školou zónu, ktorá by prinútila vodičov byť ešte viac zodpovední a ohľaduplní.“

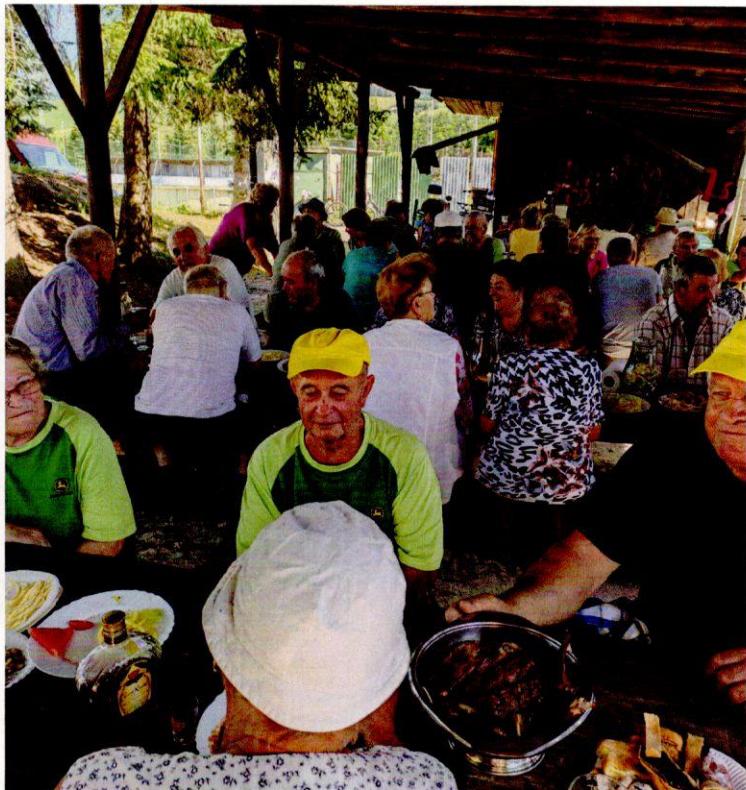
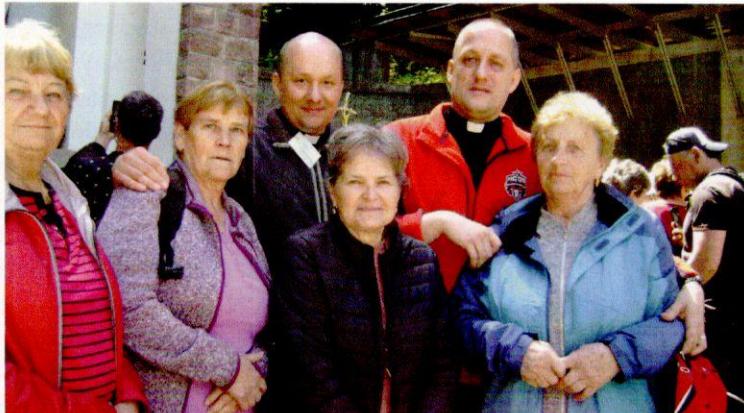
Vynovená kaplnka

Kaplnka sv. Vendelína v strede Oravskej Jasenice prešla rekonštrukciou. Pri kaplnke pribudli lavičky na sedenie,

záhony okrasných kvetín a drevín. Obec plánuje postupne opraviť všetky kaplnky vo svojom katastri.

Zo života oravskojasenických seniorov

**„Byť starým je jediný spôsob,
ako žiť dlho“.**

(Ferdinand Lesseps)

Jasenickí seniori sú aktívni v každom ročnom období. Po fashiangojej akcii začali športom. Dňa 26. apríla sa zúčastnili 7. ročníka Oravského regionálneho turnaja seniorov v kolkoch o pohár primátorky mesta Trstená. Súťažili družtvá aj jednotlivci. V konkurencii silných trstenských tímov obstáli dobre. V tejto súťaži nás reprezentovali Ján Madleňák, František Graňák, Veronika Lipničanová, Veronika Hvolková. V rámci dobrej spolupráce medzi jednotlivými ZO v okrese boli naši seniori spolu s Rabčou relaxovať v akvaparku Chocholov.

Dňa 14. mája si boli naši dôchodcovia uctiť Pannu Máriu na rozhlasovej púti Rádia LUMEN na Starých Horách.

Zástupcovia našej ZO sa 18. mája zúčastnili stretnutia, ktoré pre všetky ZO v okrese usporiadala ZO JDS Oravské Veselé pri príležitosti Dňa matiek.

Začiatkom júna sa uskutočnila zaujímavá medzinárodná akcia Gurmánske dni v polskej obci Zawoja. Spev, hudba,

kroje, ochutnávka tradičných poľských jedál a dobrá náladá dotvárajú atmosféru tohto podujatia. Dňa 15. júna sa konala akcia s bohatým programom v Oravskej Lesnej, na 10. výročie založenia ich ZO. Jasenickí dôchodcovia nechýbali medzi gratulantmi. Obecnú akciu Dni rodiny spestril spevácky zbor pri ZO JDS. Taktiež obohatil svojimi vystúpeniami odpustovú slávnosť. Dňa 3. júla sa konala akcia, ktorá má svoju tradíciu, a na ktorú sa naši členovia tešia. Že bol guláš vynikajúci, chutil a kto ho varil, už všetci vedia. Okrem samotného gulášu je na tomto podujatí výborná atmosféra. V júli sa vydali naši seniori „za hranice všedných dní“. Prezreli si kaštieľ vo Sv. Antone, zámocký park a historické centrum Banskej Štiavnice, ktorá je spolu s okolím zapísaná do zoznamu Svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO. Na Kalvárii v Bobrove 15. júla boli zastúpené všetky ZO v okrese, nás reprezentovala spevácka skupina Jaseničanka.

Obetavé členky dôchodkyne triedili vyzbierané šatstvo pre

charitu aj pre rodiny, ktoré túto pomoc potrebujú. Ďakujeme všetkým, ktorí obetovali pohodlie a svoj čas pre dobrú vec. Posledný augustový víkend bol akciami prehustený. Dňa 27. augusta to bolo podujatie, na ktoré sa nezabúda - Na pomedzí. Stretli sa na ňom seniori troch štátov, Poľska, Českej republiky a Slovenska. Organizovala ho obec Skalité s JDS v spolupráci s okresnými organizáciami Žilinského

samosprávneho kraja. Vidieť 800 seniorov na hranici troch štátov je neskutočný zážitok. Vďaka patrí seniorom, ktorí upratujú a čistia cintorín po každom pohrebe a po každom kosení. V lete sa konalo aj veľké upratovanie domu smútku. ZO JDS ďakuje starostovi Karolovi Graňákovi a všetkým členom obecného zastupiteľstva, polovičkemu združeniu Brabírka a ostatným sponzorom za pomoc a podporu.

Klub má v súčasnosti najvyšší počet futbalistov v histórii

Jasenický futbal zažíva nevídany boom a veríme, že tento trend bude pokračovať. Sezóna 2022/2023 je už takmer vo svojej polovici, naše mužstvá sa na ňu pripravovali veľmi svedomito od začiatku leta.

Oproti minulým rokom je tento ročník špeciálny v niekoľkých bodoch. Naši muži sa totiž po 8 rokoch vrátili do celokrajskej sútaže, naše prípravky sú prihlásené až v troch rôznych súťažach, konečne sa v súvislosti s futbalom nespomína covid, ktorý nás brzdil posledné tri ročníky, konečne sme sa dočkali novej telocvične, ktorú sme nielen pre futbal už naozaj potrebovali.

Článok začneme historickým rekordom. V jasenickom futbale za 75 rokov nikdy nepôsobilo viac futbalistov ako túto sezónu, celkovo (zatiaľ) do zápasov naskočilo až 136 hráčov. A to do tohto počtu nezapočítavame naše najmenšie nádeje (kategórie U5 a U6), ktoré zápasy ešte nehrajú, a ani našich veteránov, ktorí nemusia byť oficiálne registrovaní. Celkový počet členov Oravanu je teda viac ako 170, čo je na obec neuveriteľné číslo, ktoré nám môžu iné obce len závidieť. Pre porovnanie, v pred-pandemickom období bolo číslo hráčov, ktorí naskočili do zápasov, najviac 70 za sezónu. Rozdiel je hlavne v mládeži, kde sme sa rozhodli otvárať čo najnižšie kategórie.

Začneme kategóriou U5, ktorú vedie trénerka Mária Kortárová. Cieľom tejto unikátnej kategórie je priviesť deti k prvým futbalovým dotykom. Unikátna je preto, lebo na Slovensku sa trénuje len v niekoľkých kluboch. My sme sa inšpirovali v klube MŠK Žilina, kde nás na takýto typ tréningu pripravili. V tejto kategórii sú na tréningu deti s rodičmi, tí trénujú spolu s nimi a pomáhajú svojim ratolesťam rozvíjať prvé kontakty s loptou. Taktiež robia rôzne pohybové aktivity hrajou formou. Cieľom je vzbudit' v deťoch vášeň pre futbal a samozrejme

- pre Oravan. Pozývame rodičov, ktorí stále váhajú, nech si tréning prídu vyskúšať.

Kategória U6 (teda pre deti do 6 rokov) má tréningy dvakrát do týždňa. Deti (už bez rodičov) ešte nehrávajú oficiálne zápasy, učia sa základné veci s loptou, obratnosť a hrajú prvé mini zápasy medzi sebou. Túto kategóriu vedie Juraj Feranec.

Prvé zápasy už začínajú hrať kategórie U8 a U9, ktoré tiež nazývame mladšie prípravky. O rozvoj týchto hráčov sa stará tréner Stanislav Kavoň spolu s pomocou Ivana Rusnáka.

Chlapci trénujú 2 alebo 3-krát do týždňa s tým, že sú prihlásení v dvoch súťažiach, ktoré hrajú každý týždeň. Prvá súťaž je Oravská U9 liga (kde je 7 mužstiev). Je to súčasť kategória pre 9-ročných, ale my zväčša do zápasov nasadzujeme 8-ročných hráčov, aby mal každý prvé zápasové návyky a rýchlejšie si zvykol na futbal. Chlapci tým pádom musia hrať proti o rok starším rovesníkom, ale každým zápasom sa zlepšujú a vyrovňávajú. Ďalšia súťaž, v ktorej je táto kategória prihlásená, je prípravka U9, kde hrajeme turnajovým spôsobom každú sobotu proti Oravskej Lesnej, Klinu a Mútnejmu. Tu už proti rovesníkom dominujeme a zatiaľ súťaž vyhrávame. Naše ročníky narodenia sú veľmi šikovné a sú konfrontované aj na medziná-

rodných turnajoch.

Ročník narodenia 2015 sa v auguste zúčastnil medzinárodného turnaja v Krakove, kde si počímal veľmi dobre. Chlapci priviezli trofej Puchar Polski. Adrián Okoličný získal individuálne ocenenie pre najlepšieho brankára.

Ročník narodenia 2014 absolvouje turnaj v Krakove v novembri a veríme, že bude podobne úspešný.

Staršia prípravka (kategória U11 - ročníky narodenia 2010 až 2012) hra tiež zápasy turnajovým spôsobom proti Oravskej Lesnej, Klinu a Mútnejmu. Chlapci bojujú o prvé miesto. Tréningy vedú Adam Jamrich a Jaro Lingeš.

Kategórie U13 (nový tréner Matúš Madleňák (Štipka) a U15 (Jakub Prielomek) pôsobia v dvojčiškovej súťaži (2. slovenská liga), to znamená, že na zápasy cestujú spoločne. Každým zápasom a tréningom sa zlepšujeme a v oboch kategóriách vidíme rukopis trénerov, ktorí učia hrať chlapcov kombináčny futbal.

Naši dorastenci v 4. lige podávajú pod vedením trénera Ivana Rusnáka dobré výkony. Podstatné je tiež, že zo starších žiakov prišla do dorastu silná generácia hráčov, ktorá bude spolu hrať ďalšie štyri roky. Martin Hvolka a Samuel Gracík, lídri nášho dorastu, už pravidelne naskakujú za mužov.

V lete sa nám v Oravane podarilo dosiahnuť vytúžený postup do vyšej súťaže. Sme tam po 8 rokoch. Súťaž je veľmi náročná, zápasy kvalitné a naše výkony pod vedením nového trénera Dušana Kaprálika rastú od zápasu k zápasu. V súťaži pôsobia ešte ďalšie tri oravské mužstvá (Zubrohlava, Bobrov a Tvrdošín) a nám sa podarilo so všetkými bodovať.

Pri peknej domácej návštive sme zdolali 3:1 Zubrohlavu, 1:0 Tvrdošín, v Bobrove sme remizovali 2:2. Veríme, že dobré výkony budú pokračovať.

Juraj Feranec

Literárny Kežmarok 2023

Literárny Kežmarok je našou najstaršou literárnu súťažou, ktorú vyhlasuje mesto Kežmarok a Slovenská národná knižnica. Je venovaná žiakom základných škôl a študentom stredných škôl v Slovenskej republike a slovenským žiakom a študentom základných a stredných škôl v zahraničí. V poradí 57. ročník najstaršej autorskej literárnej súťaže pre deti a mládež na Slovensku bol venovaný 200. výročiu narodenia Janka Kráľa, 210. výročiu narodenia Sama Chalupku a štúrovcom v Kežmarku. Ambasádorkou sa pre tento rok stala slovenská herečka Lucia Hurajová. Práce aj tento rok hodnotila odborná porota, ktorú tvorili spisovatelia Daniel Hevier a Monika Kompaníková,

svojho času víťazi Literárneho Kežmarku. Okrem nich do poroty zasadil Valentín Šefčík, Jozef Brunclík, Júlia Čurillová a minuloročná ambasádorka súťaže Tamara Šimončíková Heribanová. Vyhodnotenie výsledkov sa konalo v Kežmarku 29. 9. – 1. 10. 2022 a bolo spojené s bohatým sprievodným programom, tvorivými dielňami pre ocenených i ďalších prihlásených účastníkov a odborným seminárom.

Na súťaži našu školu reprezentovala žiačka deviateho ročníka Daša Brontvajová s poviedkou Slová, slová, slová, s ktorou obsadila 2. miesto v II. kategórii próza. Do druhej kategórie, v ktorej Daška súťažila, bolo zaslaných 200 prác od 140 autorov z celého

Slovenska. Organizátori súťaže pripravili pre súťažiacich zaujímavý program. Slávnostné vyhodnotenie výsledkov súťaže otvoril viceprimátor mesta Kežmarok, po ktorom nasledovalo samotné vyhlásenie výsledkov v prekrásnom artikulárnom kostole. Po ňom nasledovala prehliadka evanjelického lýcea a jeho bohatej knižničnej zbierky. Veľmi prínosný bol rozhovor s porotcami súťaže, ktorí sa snažili súťažiacim nielen pomôcť a poradiť pri ich ďalšom písaní a napredovaní, ale aj chceli poukázať na dôležitosť umenia a kultúry v našom živote. Veľmi dôležitou súčasťou programu boli tvorivé dielne, ktorými prítomných sprevádzala prezidentka Monika Kompaníková.

Ukázala súťažiacim, ako sa píše príbeh, ako sa správne použijú vhodné charakteristiky postáv, ako sa dokresluje dej alebo čo si počať so záverom. Večer 30. septembra nám spríjemnila ambasádorka súťaže Lucia Hurajová, ktorá nám spolu s režisérom Jakubom Nvotom a ďalšími hercami z Túlavého divadla zahrala v divadelnom predstavení Cyrano alebo Balábile o nose. Aj týmto spôsobom chceme podakovať organizátorom súťaže za výborný sprievodný program a aj za to, že sme mohli sponzorať toto krásne historické mesto sa zaujímavými a jedinečnými pamiatkami. Dúfame, že sa o rok opäť stretneme už na 58. ročníku súťaže Literárny Kežmarok 2023.

Mladá slovenská poviedka 2022

Aj tento rok zorganizovalo Okresné kultúrne stredisko v Dolnom Kubíne súťaž pre mladých začínajúcich autorov na Slovensku i v zahraničí Mladá slovenská poviedka. Poslaním prestížnej súťaže je prezentácia a tvorivá konfrontácia tvorby mladých literárnych talentov.

Literárne texty prihlásené do súťaže hodnotila porota zložená z významných slovenských literátov a vysokoškolských pedagógov.

Súťaže sa mohol zúčastniť autor s dosiaľ nepublikovanou prácou vo veku od 11

do 30 rokov. Sme nesmierne hrdí, že aj v tejto súťaži obhájila svoj spisovateľský talent naša žiačka Daška Brontvajová. Získala 2. miesto v 1. kategórii (11-14 rokov) s poviedkou Modré z neba. Vyhodnotenie súťaže a preberanie cien sa bude konať 7.10.2022 v Dolnom Kubíne, ktorého súčasťou bude aj rozborový seminár spojený s diskusiou. Vítazné poviedky 19. ročníka budú publikované v zborníku MSP 2022.

Katarína Kosmeľová

Súťaž základných škôl

Dňa 5. októbra sa deviataci Samuel Madleňák, Samuel Laštík, Andrej Polák, Ladislav Meda a Michal Brontvaj zúčastnili školskej súťaže SOS-NO LEAGUE OF LEGENDS TURNAJ, ktorú usporiadala Stredná odborná škola podnikania a služieb v Námestove. V kolektívnom zápolene-

ní počítačovej hry sa našim žiakom podarilo získať 2. miesto.

Chlapci mali zároveň možnosť získať informácie k základom programovania – MICRO:BIT, na základe ktorých dokázali samostatne vytvoriť jednoduchú animáciu. Srdečne gratulujeme.

Zelená škola - odpady

V minulom školskom roku sme sa naučili správne separovať odpad – zavedením trojzložkového triedeného odpadu v každej triede – PLASTY, PAPIER, BIOODPAD. Žiaci pekne separujú za čo im, pani učiteľkám, žiackej rade (ktorá urobila k separácii peknú osvetu v každej triede), pani upratovačkám a pánovi školníkovi patrí veľká vďaka.

Tento školský rok sa budeme snažiť minimalizovať odpad. Každý mesiac predložíme výzvu na minimalizáciu odpadu. Ak chcete – môžete sa zapojiť aj vo vašich domácnostiach. Viac na stránke ZATOČ s ODPADOM - EWOBOX - Environmentálna výchova v kocke Okolo odpadu sa točí a závisí nás život. Každý Slovák vy-

produkuje 446 kg komunálneho odpadu za rok a toto číslo stále rastie. Staňte sa súčasťou kampane a zistite, ako môžete zatočiť s odpadom vy.

Vymen svoju hubku

Kuchyňa môže byť zdrojom inšpirácie a príležitostí pre „obehovú domácnosť“. Pošvietme si na hubky, ktorími umývame riad. Z čoho sú vyrobené, kol'ko nám slúžia a kde končia? Na trhu dnes najdeš rôzne - viac alebo menej environmentálne vhodné náhrady. Skús medzi nimi objaviť svoju favoritku. Možno to bude lufa, po ktorej siahneš – vieš si ju dospelovať sám, je veľmi hygienická, dlho vydrží a nakoniec ju pridáš do kompostu, z ktorého dospeluješ novú. Príklad obehovosti ako vyšítý. Predídeš tak odpadu z

cca 20 klasických hubiek ročne.

Lufová špongia alebo „lufa“ slúži ako náhrada obyčajných a ľažko recyklovateľných špongií na umývanie riadu, tela a čistenie domácnosti. Je vyrobená z lufa tekvice – hubovej tekvice. To znamená, že ide o 100% prírodný a kompostovateľný ekologický výrobok. Lufa je na dotyk trochu drsná, ale po namočení do vody jej vlákna zmäknú a je veľmi príjemná na dotyk. Riad čistí mimoriadne dôkladne, ale šetrne. Na telo pôsobí ako jemná masáž s peelingovým účinkom. Určite si ju obľúbite.

Po použití odporúčame lufu dobre vyžmýkať a uchovávať na suchom mieste pre dlhšiu životnosť.

Lufa – zázračná rastlina so všestranným využitím

Lufa je pre širokú verejnosť celkom neznámy pojem. Lufa je v prvom rade rastlina, ktoréj domovom je juhovýchodná Ázia – Vietnam, India, Čína a okolité krajinys - tam sa v bežnom živote aj najviac využíva. Táto plodina rastie pri zemi podobne ako uhorka alebo cukina, ktorú môže nápadne napomínať. Z biologickej hľadiska totiž lufa patrí do rodu uhorkovité a tak, ako aj pri jeho ďalších zástupcoch, aj tu platí, že sa dá jest. Využitie lufy priamo závisí od jej „veku“. Kým má menej ako 12 cm a je zelená, na konzumáciu je najvhodnejšia. V kuchyni juhovýchodnej Ázie, kde rastie prirodzene, sa najčastejšie používa jej varená podoba, v ktorej má podobne ako uhorka jemnú, sladkastú chut.

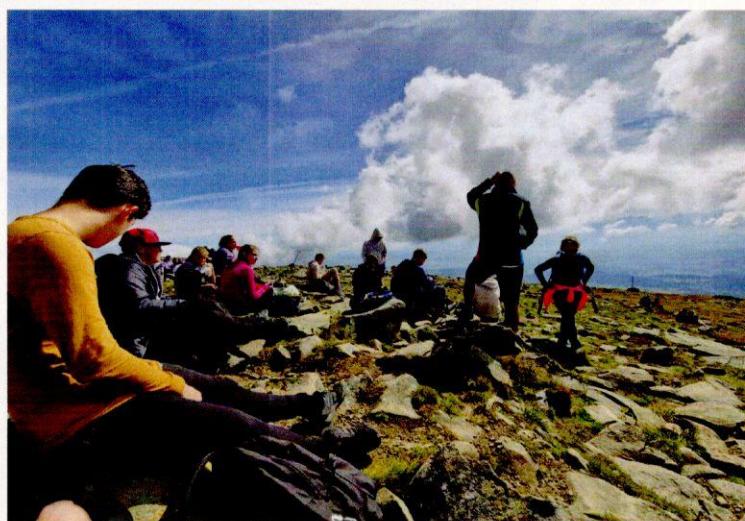
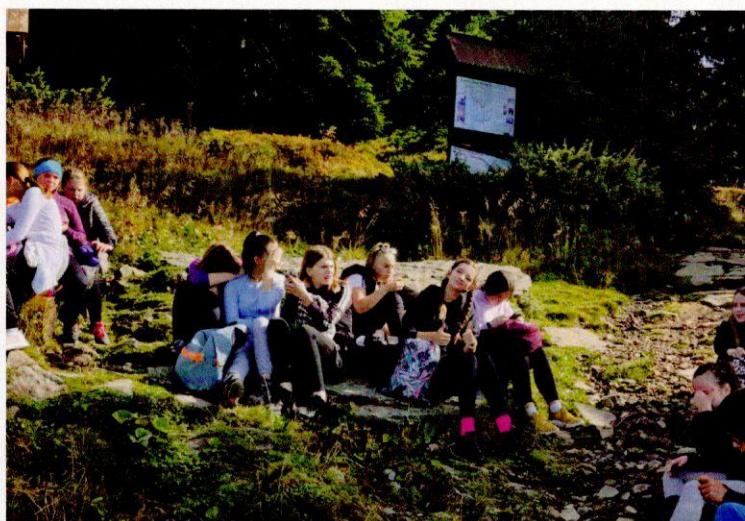
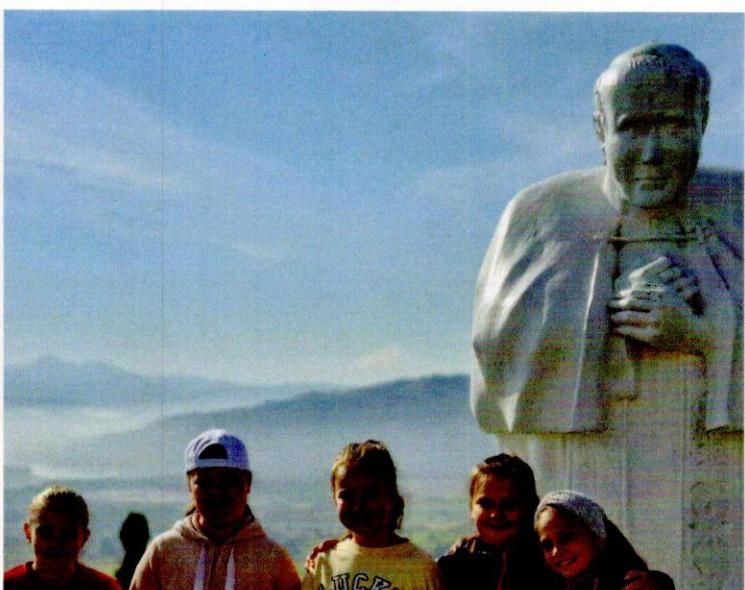
Aby ste sa k nej dostali, nemusíte chodiť až na druhý koniec sveta. Lufu si môžete vypestovať aj v našich o niečo chladnejších podmienkach. Domovskú klímu tejto rastliny je ale potrebné nahradíť skleníkom. Na Slovensku

máme niekoľko špecializovaných obchodov, ktoré lufu v jej suchej, hubkovej podobe predávajú. K pestovaniu lufy potrebujete teda semienka, ktoré klícia až mesiac. V skleníku je následne trvá maximálne 200 dní, aby plody boli zrelé, až prezreté. Je to beh na dlhé trate, ale výsledok stojí za to.

Okrem jej jedlých vlastností má aj ďalšie, prekvapivejšie možnosti použitia. Ked' plod prekoná hranicu jedlosti – je dlhší ako 12 cm a postupne žltne, počkáme, až bude úplne hnédý a suchý. Kôru z neho odlúpeme alebo odrezeme a vnútri nás čaká prekvapenie. V tejto fáze je z lufy vláknitá suchá svetložltá špongia, nápadne napomínajúcu morskú špongiu.

Do tejto podoby sa plod lufy dostal prezretím a vysušením. Tak ako uhorka, alebo cukina, aj lufa je tvorená prevažne vodou a z celého plodu po vysušení teda veľa zostane, je práve to, čo nás zaujíma. Ak máme v rukách lufu v podobe špongie, alebo hubky, môžeme ju využiť napríklad aj na umývanie riadu. Pre tento účel funguje výborne, a aj vydrží oveľa dlhšie ako umelá hubka. Lufa je totiž prirodzene drsnejšia a pevnejšia. Prispôsobuje sa tvarom, dá sa tak tiež stlačiť a skvelé je, že pri pridaní prostriedku na riad aj pení – čo nie je samozrejmost'. Čo s ňou robíť po umytí riadu? Nemusíte ju dezinfikovať, ani sa o ňu nijako špeciálne starat. Oproti umelej hubke má len samé výhody – okrem toho, že vydrží dlhšie, schnie oveľa rýchlejšie. Stačí ju zavesiť a nechať odkvapkať, alebo nechať klasicky na dreze. Pri pohľade na počet použitých umelých hubiek na riad je najväčšou výhodou lufy to, že pre životné prostredie je úplne neškodná.

Školáci si užili turistiku

Turistické vychádzky, výstupy a pobedy v prírode sa už niekoľko rokov stali neodmysliteľnou súčasťou našich školských septembrových aktivít. Žiakom i pedagógom odhalujú čarokrásne zájaria a krásy oravskej a malofatranskej prírody. Ponúkajú

zájazdky, nádherné výhľady i splnené ciele, utužujú triedne kolektívy, dávajú zabrat' končatinám a pohladia všetky zmysly (zrak, čuch, sluch, chuť, hmat).

Tak tomu bolo aj v utorok - 13. septembra. Prialo nám nielen pekné počasie, ale aj

odhadlanie všetkých zúčastnených.

Žiaci 8. a 9. ročníka sa popasovali s Babou horou. Prešli lesom, kosodrevinou a skalnatý vrchol im ponúkol očarujúci panoramatický výhľad na južnú stranu Oravskej kotliny s vodnou nádržou Orava, hrebene Oravskej Magury, Chočské vrchy aj Nízke Tatry. Aj napriek náročnosti terénu - ved' prekonali 1000 výškových metrov - sa tu určite ešte niekedy radi vrátia.

Žiaci 6. a 7. ročníka obdivovali najkrajšiu a najobľúbenejšiu časť Malej Fatry, za ktorú sú právom označované Jánosíkove diery. Zdolávali rebríky aj plošiny, kochali sa vodopádmi aj skalnými útvarmi, ktoré tu po stáročia formovala voda.

Žiaci 5. ročníka sa vydali po náučnom chodníku „Premeny

lesa“ v obci Klin, ktorý viedie od Klinského rašeliniska. Krédom celého náučného chodníka je oboznámiť návštěvníkov o tom, akými premenami prešiel les oravskej krajiny, ako sa vyformoval a ako vznikali nové ekosystémy, ktoré majú nesmiernu hodnotu a vzácnosť. Chodníkom ich sprevádzala environmentálna pracovníčka CHKO Horná Orava Zuzana Kertysová. Počas celej trasy obdivovali neopísateľné výhľady na krajинu a okolité pohoria. Najväčší zážitok žiaci mali z rašeliniska, kde mohli pozorovať nezvyčajné druhy rastlín, tvorbu pôdy ale aj dopad klimatických zmien - nedostatok vody v krajine. Veríme, že po týchto zážitkoch sa ešte viac budú držať hesla "Čo príroda vytvorila - nech dobrá vôľa zachová".

Dobývanie vyhliadkových veží

*Začni robiť, čo je nutné.
Potom rob, čo je možné.*

*A zrazu budeš robiť nemožné.
Už počas minulého školského roku sme sa rozhodli*

rozhýbať o trošku viac deti, v prípade ochoty aj ich rodičov, v poobedňajších hodinách aktivitou pod názvom DOBÝVANIE VÝHĽIADKOVÝCH

VEŽÍ. Ide o výzvu aj na tento celý školský rok. Postupne by sme chceli dobyť takmer všetky vyhliadkové veže v Žilinskom kraji.

Našou snahou je nielen viesť deti k prirodzenému pohybu v prírode, a tak si vytvárať návyky k zdravému spôsobu života, keďže dieťa presedívna školskej lavici podstatnú časť dňa, ale aj spoznávať svoje okolie spolu so svojimi kamarátmi.

Slovensko má nádherné prírodné prostredie, kde môže ľovek načerpať veľa súl a odýchnuť si. A to chceme nau-

čiť aj naše deti. Hľadať spôsob relaxu v prostredí, ktoré nie je škodlivé, a ktoré pozitívne ovplyvňuje aj imunitný systém.

Budeme veľmi radi, ak sa pridajú aj rodičia, prípadne iní priatelia, súrodenci. Podľa počtu záujemcov budeme hľadať vhodný spôsob prepravy.

Termín budeme voliť podľa aktuálneho počasia, spravidla v pracovné dni po 13.00 hodine, prípadne v sobotu.

Ak máte ďalšie podnety a návrhy, budeme radi, ak nám ich pošlete na info@zsoravjas.sk.

Noc výskumníkov

Už tradične v tomto jesennom období sme využili možnosť zúčastniť sa so svojimi žiakmi vedeckého festivalu Noc výskumníkov, tento rok v Banskej Bystrici, SC Európa v piatok, 30. septembra 2022. Žiaci sa zoznámili s mnohými zaujímavosťami zo sveta techniky, napr. ako fungujú káblové prevody pri posilňovaní riadenia volanta auta, ako možno zistíť vek stromu v pralese, kolko

farebnosti prináša chémia, ako a prečo sa vytvárajú plesne na potravinách, aký skokový vývoj svet zaznamenáva v oblasti počítačov za necelých tridsať rokov, čo je to disketa, a pod. Tiež si mali príležitosť overiť svoje znalosti z nemčiny, ekológie a svoje schopnosti pri podaní prvej pomoci, odmerať svoje fyzické schopnosti, zistiť svoj postoj pri ochrane životného prostredia, zažiť zemetrasenie,

výbuch sopky či život v Severnej Kórei cez virtuálnu geografiu. Tu sme stretli nášho rodáka, Tibora Madleňáka z Katedry geografie a geológie Univerzity M. Bela. Aj prostredníctvom neformálneho zájitzkového učenia mali žiaci možnosť objaviť a prediskutovať veľa zaujímavých momentov a získať ďalšie informácie priamo od odborníkov. Dúfame, že tieto postrehy pozitívne ovplyvnili pohľad žia-

kov na význam učenia sa a ich motiváciu ako byť vo svojom budúcom povolení, najmä vedeckého a technického smeru, úspešný.

